

Nadasta kannattaa tuottaa siementä ja rehua

Oiva Niemeläinen ja Markku Niskanen, MTT

Natojen on virittädyttävä syksyllä seuraavan kesän kukintaan. Virittäytymisen epäonnistuminen voi johtaa vähäiseen röyhyjen ja siementen muodostukseen, vaikka vihermassaa muodostuu runsaasti. Nadoilla kannattaakin vuorotella siemen- ja rehutuotantoa.

Nadat ovat Suomessa tärkeitä rehukasveja. Ruokonata on tullut nurminadan rinnalle, ja myös rainadan eri tyypit tekevät tuloaan.

Kukintaan on virittädyttävä

Natojen siemenlisäys on mutkikkaampaa kuin timotein siementuotanto. Nadoilla jo edeltävän syksyn olosuhteet voivat nimittäin vaikuttaa oleellisesti siementuotannon onnistumiseen. Syynä tähän on se, että natojen on virittädyttävä kukintaan syksyn lyhyinä ja lämpiminä päivinä. Suomessa tämä aika jää usein liian lyhyeksi. Tanskassa olosuhteet kukintaan virittymiselle ovat juuri syksyllä merkittävästi suotuisammat kuin Suomessa.

Puutteellinen kukintaan virittyminen on yleistä erityisesti ensimmäisenä nurmivuonna, mutta se on mahdollista minkä ikäisessä nurmessa tahansa. Tämän seurauksena kasvustot tuottavat runsaasti vihermassaa, mutta vain vähän röyhyjä. Niinpä natojen siementuotannon suunnittelussa tulisi ottaa huomioon se, miten muodostuva vihermassa hyödynnetään silloin, kun röyhyistä ei muodostu riittävästi siemensatoa. Siemensopimusten tuotantoehtojen tulisi olla niin joustavia, että huonona siemenvuotena rehusato voidaan ottaa ensimmäisenä vuonna ja jatkaa siemenviljelystä sen jälkeen.

Ruokonadasta lisää siementä

Ruokonadan siemenen käyttö rehuviljelyssä on lisääntynyt Suomessa noin neljännekseen nurmi- ja ruokonadan kokonaiskäytöstä. Suurin osa ruokonadan siemenestä tuodaan ulkomailta. Natojen siemenhuollon omavaraisuus on ollut maassamme 60 - 90 % ja nykyisin se on noin 75 %. Tuotantoa voitaisiin lisätä, jos sen kannattavuus olisi riittävä.

Oiva Niemeläinen



Ruokonadan röyhytiheys oli ensimmäisenä nurmivuonna 8.7.2004 Jokioisissa vähäinen (vasen koeruutu). Heinän jälkikasvu oli tuolloin juuri alkamassa (lyhyt sänki), mutta kaksi ja kolme kertaa säilörehuksi niitettyjen heinien jälkikasvu oli jo hyvässä vauhdissa (ruudut oikealla).

Ruokonadan siementuotantoalat eivät ole viime vuosina enää kasvaneet. Tänä vuonna siementarkastusta on pyydetty 155 ruokonatahehtaarialta. Saatujen hehtaarisatojen arvioiminen suoraan tilastoista ei ole luotettavaa, mutta karkeasti voitaneen arvioida, että sekä ruoko- että nurminadasta 2000-luvulla saadut keskimääräiset hehtaarisadot ovat olleet alle 350 kg/ha. Ruokonadan – kuten myös nurminadan – siemen- ja rehutuotannon yhdistäminen oletettavasti lisää kannattavuutta ja tuotannon kiinnostavuutta. Keskisatojen pitäisi kasvaa huomattavasti, ja siinä auttaa, kun heikoimmat siementuotantolohkot korjataan rehuksi.

Näin rehua ja siementä tuotettiin

Rehu- ja siementuotannon yhdistämistä tutkittiin MTT:n Jokioisten ja Ylistaron toimipaikoissa. Vuonna 2003 ohra-suojaviljaan perustettu Retu-ruokonata korjattiin ensimmäisenä nurmivuonna 2004 siemeneksi tai rehuksi eli säilörehuksi ja heinäksi. Toisena nurmivuonna 2005 koko sato korjattiin siemeneksi. Siemensato oli ensimmäisenä nurmivuonna pelätyn vähäistä: 130–150 kg/ha. Sen sijaan rehusatoa saatiin Jokioisissa 10 030–11 140 kg ka/ha ja Ylistarossa 6 570–8 340 kg ka/ha.

Toisena vuonna saatiin molemmilla koepaikoilla suhteellisen runsas siemensato, Jokioisissa 640–790 kg/ha ja Ylistarossa 415–660 kg/ha. Vaikka taloudellisia laskelmia ei tehty, on oletettavaa, että esimerkiksi 7–8 tonnin heinäsato olisi

taloudellisesti varteenotettava vaihtoehto 150 kg:n siemensadolle.

Myös rehulla on kysyntää

Siementuotannon säännöt mahdollistavat sen, että vielä viisivuotiaasta ruokonatanurmesta voidaan korjata siemensato. Näin ollen, jos yhden vuoden sato korjataan rehuksi, jäisi neljä vuotta siementuotannolle.

Mahdollisuudet rehusadon hyödyntämiseen vaihtelevat tiloittain huomattavasti. Ostoheinän kysyntä luo markkinoita myös kasvinviljelytiloille. Tosin vain yhteen kertaan heinäksi korjaaminen ei liene hyvä vaihtoehto, koska jälkikasvua muodostuu liian paljon. Sen sijaan korjuu kaksi kertaa kasvukaudessa on suositeltavaa. Siemensadonkin korjuun jälkeinen odelman niitto lisää seuraavan vuoden siemensatoa.

Lisätietoja: oiva.niemelainen@mtt.fi
puh. (03) 4188 2459

Retu-ruokonadan siemen- ja rehusadot Jokioisissa vuonna 2004 (satovuosi 1) ja 2005 (satovuosi 2).

Nurmen käyttötapa ensimmäisenä nurmivuonna	Siemensato ja/tai rehusato ensimmäisenä satovuonna 2004 - kg ka/ha (siemen), kg ka/ha (rehu)	Siemensato toisena satovuonna 2005 - kg/ha
Siemensato	131	640
Siemensato ja odelmasato	$154 + 4\ 110 = 4264$	765
Kaksi niittoa heinäksi	$5\ 150 + 5\ 990 = 11\ 140$	740
Kaksi niittoa säilörehuksi	$2\ 920 + 7\ 110 = 10\ 030$	660
Kolme niittoa säilörehuksi	$2\ 320 + 3\ 770 + 4\ 640 = 10\ 780$	790